

խնդրում եմ յետ կենալ յարձակողական գործողութիւններից, սրահել վրաց զօրքերը նրանց կեցած աշխուշ դժի վրա, իսկ սահմանների հարցը լուծել խաղաղ համաձայնութեան ճանապարհով: Յիշեցնում եմ ձեզ ձեր սեփական հանգիստը յայտարարութիւնը, յունիսին, Նոյ Ռամիշվիլի, Ահարոնեանի և Խատիսեանի ներկայութեամբ, թէ՛ Վրաստանը աչք չունի Լոռիի վրա և գրաւում է նրան ժամանակաւոր կերպով երրորդ պետութեան գրաւման առաջը առնելու նպատակով»:

Թէ ինչով կը վերջանար բողոքագրերի ու հեռագրների այս փոխանակութիւնը, դժւար էր գուշակել. վրաց կառավարութիւնը մի կողմից պահանջներ էր անում, սպառնալիքներ կարգում, միւս կողմից տեղագրին զինուորական պատրաստութիւնների մէջ էր, ուժեր էր հաւաքում Սանահնի ու Վորոնցովկայի շրջանում և պտարեակի փնտռում, որպէսզի հնարաւոր ընդհարման պատասխանատուութիւնը ձգէ հայերի վրա: Վերջին իմաստը ունի Ն. Ռամիշվիլի 23 հոկտ. նամակը Ջամալեանին, որի մէջ վրաց արտաքին գործոց նախարարը հաղորդում է. «Բննելով ստեղծած դրութիւնը՝ Վրաստանի կառավարութիւնը յանձնարարեց ինձ հաղորդելու ձեզ, որ եթէ հայկական զօրամասերը անյապաղ չպարպեն Գորինջ—Յաթեր գիծը կամ եթէ յետադային գրաւեն որևէ հողամաս Թիֆլիսի նահանգի սահմաններում, վրաց կառավարութիւնը կը համարէ այդ պատերազմի յայտարարութիւն Հայաստանի Հանրապետութեան կառավարութեան կողմից, որի վրա կընկնի երկու հանրապետութիւնների համար ստացւելիք կորստաբեր հետևանքների բովանդակ պատասխանատուութիւնը»:

Եւ զինուորական գործողութիւնները սկսեցին էլ. զօր. Յուլուկիձէի հրամանով, հոկտ. 23-ին, Գոգուածէի գրահապատը ուժակոծեց Ծընխի գիւղը, և վրացի զինուորները ընդհարում ունեցան հայ զինվորացիների և այդ շրջանում գտնուող հայկական փոքրիկ զօրամասի հետ: Հոկտ. 26-ին Գոգուածէն իր գրահապատով անցաւ մինչև Հայրում և պահանջեց հայ զինվորացիներից ճանաչել Վրաստանի իշխանութիւնը: Մանր դէպքեր տեղի ունեցան և ուրիշ կողմեր:

Միտլորտը խտացած էր՝ պատրաստ պայթելու: Գրան նպաստում էր վրաց զեկավարների յոխորտ դիրքը: Հայ-վրացական սահմանային վէճը դարձաւ նաև Վրաստանի Խորհրդարանի հարցադնդման նիւթ, և արտաքին գործոց նախարար Ն. Ռամիշվիլին «բոլոր թիւրիմացութիւնները վերացնելու նպատակով» յայտարարեց, թէ «Թիֆլիսի նահանգը անվիճելիօրէն համարւում է Վրաստանի հող», իսկ զինուորական նախարար Գէորգաձէն աւելացրեց, որ ինքը «գէներլ ուժով կը ճնշէ ապստամբութիւնը»:

Բարերախտարար, վրա հասան գերմանացիների արևմուտքում կրած պարտութիւնների լուրերը, զօր. Ֆոն-Բրեսի հետ կապած յոյսերը սկսեցին թուլանալ, և վրաց վարիչները խոհեմութիւն համարեցին զսպել իրենց ռազմաշունչ եռանդը:

Մի ուրիշ դէպք նոյնպէս իւղ լեցրեց հայ-վրացական փոխյարաբերութիւնների խարոյկի վրա: Հոկտ. 17-ին Վրաստանի արտաքին գործոց